

Jaarbericht 2023

Ons jaar in vogelvlucht

Samen voor een mooie en
duurzame provincie Utrecht

VOORWOORD

2023, WAT EEN JAAR!

We leven in een roerige wereld. Een wereld met veel onvrede, oorlog, geweld en mensen op de vlucht. Een wereld waarin we zien dat klimaatverandering steeds zichtbaarder wordt; 2023 was wereldwijd het warmste jaar ooit. De biodiversiteit holt achteruit. Daar maken we ons zorgen over. Tegelijkertijd hebben partijen die de urgentie van het

klimaatprobleem benadrukken niet de meerderheid gekregen in de Tweede Kamer. Terwijl strijden voor een leefbare aarde niet tegengesteld hoeft te zijn aan werken aan bestaanszekerheid. Soms is het lastig om midden in al deze onrust de schoonheid en troost te blijven zien. Maar die is er wel.

Vorig jaar lanceerden we ons Landschap van de Toekomst. We vertelden hoe schitterend Utrecht er over 50 jaar uit zou kunnen zien. Dit jaar ontwikkelden we met de Utrechtse natuurorganisaties de Natuurvisie 2050. Een visie op duurzaam systeemherstel. Die sterke toekomst hebben we zelf in de hand, mits we onze schouders eronder zetten. En als je goed kijkt, zien we hem al om ons heen ontstaan. En zijn er mensen

die daaraan blijven bouwen. We wandeden dit jaar door het Utrechtse landschap en spraken actieve bewoners, boeren, ambtenaren en ondernemers die allemaal op hun eigen manier werken aan een duurzame omgeving. Ze lieten ons zien waar ze blij van worden en wat er met wilskracht kan ontstaan. Samen met al deze mensen bouwt de NMU aan de toekomst. Maar dat gaat niet vanzelf, daarvoor moeten we concreet aan de slag en volhouden. Een eeuw geleden runde mijn overgrootmoeder een boerderij in Zeeland. Het was geen makkelijke tijd. Maar ze ging door. Haar motto: *“Courage en vertrouwen en stroop op die mouwen!”* En dat doet de NMU ook, samen met u!

Josja Veraart

Directeur NMU

NATUURINCLUSIEVE SAMENLEVING

Ecosystemen houden zich niet aan provinciegrenzen, en leefgebieden van soorten hebben provincie-overstijgende ruimte nodig. Daarom is het belangrijk dat alle ruimtelijke ontwikkelingen natuurinclusief zijn, zoals voor de landbouw, energietransitie en bouw.

Fotograaf: Wesley Dorrius

NATUURINCLUSIEVE SAMENLEVING

WE LATEN DE STEM VAN DE NATUUR HOREN

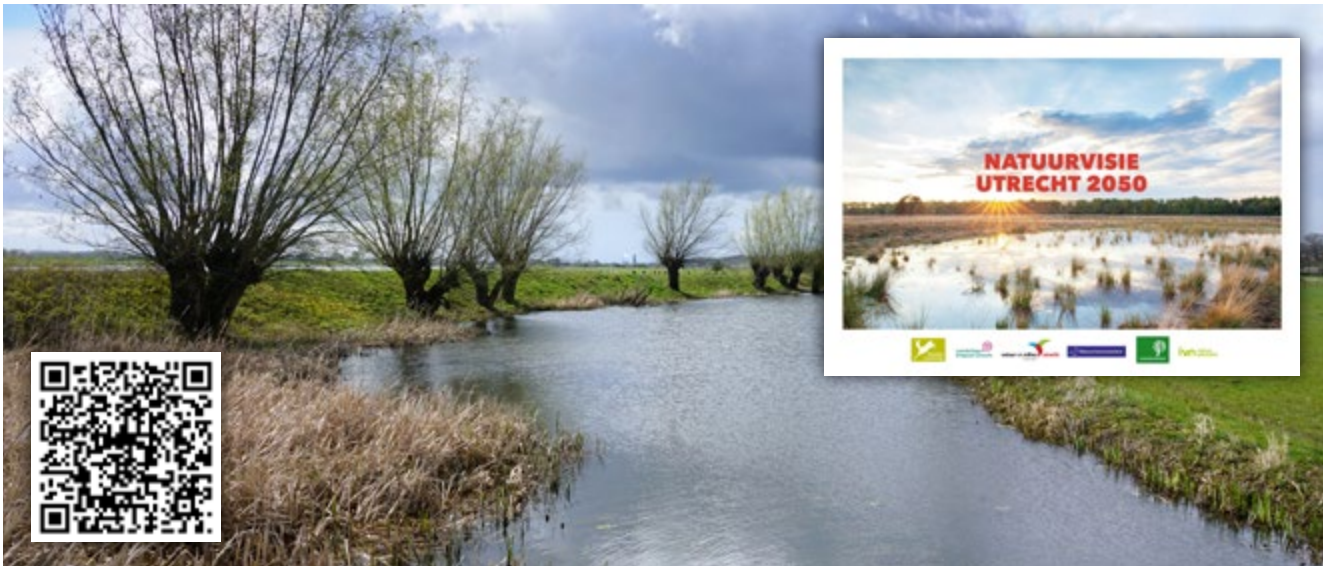
NATUURVISIE

De Utrechtse natuurorganisaties wilden graag de stem van de natuur laten horen, in een tijd waarin het landelijk gebied ook onder druk staat door alle maatschappelijke opgaven, zoals woningbouw, de energietransitie en de extensivering van de landbouw. Met deze visie denken we verder vooruit en

bouwen we aan een structureel herstel van de biodiversiteit. We bieden ook integrale oplossingen voor de verschillende Utrechtse gebieden. Vandaar dat we, samen met Landschap Erfgoed Utrecht, het Utrechts Landschap, Natuurmonumenten, IVN Natuureducatie en Staatsbosbeheer de **Natuurvisie Utrecht 2050** hebben gelanceerd. De

Natuurvisie beschrijft gedetailleerd de toekomstscenario's voor de zes landschapstypes in de provincie Utrecht: het veenweidegebied, de laagveenmoerassen, het rivierengebied, de Utrechtse Heuvelrug, de Eem en Randmeren en de Gelderse Vallei. Deze visie vormt een belangrijke bouwsteen voor de komende gebiedsprocessen.

Met deze visie willen we bestuurders bij de provincie, Utrechtse gemeenten en waterschappen inspireren en natuurlijk ook natuurbeheerders, ontwikkelaars, boeren en bewoners. We gaan graag het gesprek aan hoe we samen deze visie kunnen realiseren.

NATUURINCLUSIEVE SAMENLEVING

WE LATEN ZIEN WAT ER MOGELIJK IS

DUURZAME LANDBOUW MET NATUUR

Wij geloven in de natuurinclusieve landbouw en laten graag zien wat er wél mogelijk is. Voor echte duurzame landbouw met natuur zijn er concrete verdienmodellen nodig voor boeren.

Samen met natuur- en landbouworganisaties helpen we vanuit het traject *Duurzame Landbouw met Natuur* boeren met het opstellen van bedrijfsplannen, en hebben we verschillende bestaande verdienmodellen in **factsheets** uitgelegd. We bieden met excursies ook inspiratie door een inkijkje te geven in bedrijven die hier al mee bezig zijn.

We brengen vraag en voedselaanbod bij elkaar. Daarvoor lanceerden we het **Servicepunt Lokaal Voedsel**, het

startpunt voor iedereen in de provincie Utrecht die aan de slag wil met lokaal eten. Lokaal voedsel heeft veel voordelen voor de consument, de boer én de gehele maatschappij. Ook ondersteunen we boeren bij de aanleg van een agroforestry proefperceel, zodat zij kun-

nen experimenteren met de toepassing van productieve bomen op hun bedrijf, zoals fruit- en notenbomen.

NATUURINCLUSIEVE SAMENLEVING

WE DELEN UIT

PLAN BOOM EN HEUVELRUGTUINEN

Elementen in het landschap, zoals een geriefhoutbosje, houtsingels en boomgroepen, vormden in het verleden een essentieel onderdeel van het karakteristieke Utrechtse landschap. Ze helpen vandaag de dag nog steeds bij het verbeteren van de waterhuishouding en geven voedsel en nestgelegenheid voor vogels. Met **Plan Boom** zetten we ons samen met Landschap Erfgoed Utrecht en de provincie in om dit kenmerkende landschap te herstellen.

Geriefhoutbosje: Een klein bos waar vroeger het hakhout vandaan werd gehaald dat in en rond het huis werd gebruikt. Gerief betekent 'hier te gebruiken'.

Hoogtepunten Plan Boom 2023:

- lancering **Kennisnetwerk Kleine Landschapselementen**
- uitdelen van boomgroepen, geriefhoutbosjes en houtsingels aan boeren en andere grondeigenaren
- in een versteende wijk in Nieuwegein hebben we **50 fruitbomen** aan inwoners uitgedeeld
- in totaal 48.660 bomen geplant met bewoners, gemeenten en bedrijven, samen met IVN en Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug.

Meer dan 600 bewoners van de Utrechtse Heuvelrug volgden dit jaar de gratis e-learning, om hun tuin inheemser, groener en weerbestendiger te maken. We hielpen mensen met het afkoppelen van regenpijpen, beplantingsplan

of het aanleggen van een geveltuin. Op de eerste **Open Heuvelrugtuinenroute** stelden 27 mensen hun tuin open voor anderen. Heel mooi om te zien dat alles wat we uitdelen ook weer verder gedeeld wordt!

KLIMAAT

We werken aan een klimaatneutrale provincie in 2040. Broeikasgassen komen niet alleen door het gebruiken van elektriciteit en gas. Daarom werken we integraal aan de realisatie van zowel duurzame energie en warmte als een circulaire samenleving.

Fotograaf: Marieke Bosma

KLIMAAT

WE HELPEN BESPAREN

DE FIXBRIGADE

We hebben in samenwerking met o.a. Woonin, Provincie Utrecht en FIXbrigade Nederland de eerste FIXbrigade gelanceerd in de provincie Utrecht. **Gemeente Houten had de primeur** en gemeenten Amersfoort, Nieuwegein, IJsselstein en Woerden volgden daarna snel.

Fixers zijn handige mannen en vrouwen die huizen energiezuiniger maken. Met relatief kleine maatregelen, zoals kieren dichten en het aanbrengen van radiatorfolie, wordt de energierekening omlaag gebracht. Dit is gratis voor de bewoners. Daarnaast krijgen de bewoners ook een energieadvies om (nog) meer energie te besparen.

Met de FIXbrigade slaan we drie vliegen in één klap. We besparen CO2, we helpen mensen met een laag inkomen gratis om de woning warm en de energierekening laag te houden én we geven mensen met een afstand tot de

arbeidsmarkt een kans om aan de slag te gaan in de energietransitie.

KLIMAAT

WE KRIJGEN DE OVERHEID EN BEDRIJVEN MEE

UCAN

De NMU is de trekker van het UCAN netwerk: het Utrechtse Circulaire Ambtenaren Netwerk. Hierin werken gemeentes samen aan circulaire vraagstukken. Door regelmatige bijeenkomsten worden de krachten gebundeld en gezamenlijk gewerkt aan actieplannen, circulair (ver)bouwen, circulaire gebiedsontwikkeling en grondstofanalyses.

Voor de gemeente De Ronde Venen heeft de NMU meerdere inspiratiesessies georganiseerd onder de noemer 'Circulair Denken, Concreet Doen'. Met als resultaat dat het college van B&W een circulaire ambitie heeft vastgesteld met concrete circulaire acties.

"Yes UCAN!"

KORTERE KRINGLOOP

Verder organiseerden we vanuit de Alliantie Cirkel Regio Utrecht samen met VNO-NCW een workshop rond grondstoffen op bedrijventerrein Lage Weide. We activeren ondernemers om slimmer

gebruik te maken van hun reststromen. Het afval van de buurman blijkt vaak een waardevolle grondstof voor de ander. Zo creëren we nieuwe handelkansen en komt het milieu minder onder druk.

KLIMAAT

WE GEVEN ADVIES OP MAAT

DE VOOR- EN NAJAARSBIJEENKOMST

“Energie-initiatieven zijn essentieel en ze moeten heel serieus genomen worden. We hebben burgers nodig om de transitie in handen te nemen. Eer dat. Vier dat. Maak het mogelijk. Schaal het op”, betoogde Kees Vendrik, voorzitter Nationaal Klimaat Platform en hoofdspreker tijdens de U-thuis Najaarsbijeenkomst. *“U bent het kapitaal van de energietransitie!”* gaf hij het publiek mee. De NMU zet zich dan ook vol overgave in voor buurtinitiatieven en helpt door het delen van kennis en ervaring, verbinden van partijen en het signaleren van kansen en knelpunten.

Tijdens de Najaarsbijeenkomst stemde het publiek voor een nieuwe naam: *“Avond Vol Energie!”*.

HET SERVICEPUNT ENERGIE EN DE PARTICIPATIECOALITIE

Dit jaar hebben we, in samenwerking met de **Provincie Utrecht** en **Energie van Utrecht**, het **Servicepunt Energie** opgeschaald. Bewonersinitiatieven, coöperaties en gemeenten vinden op het Servicepunt informatie over duurzame warmte en elektriciteit. Vanuit de **Participatiecoalitie** ondersteunen we

initiatieven met inkoopacties voor energiebesparende maatregelen.

We organiseerden trainingen voor bewoners en ambtenaren van de provincie Utrecht. Bijvoorbeeld trainingen voor Energieboswachters, Energieambassadeurs, de Cursus Leren over Warmte en kennissessies over het Nationaal Isolatie Programma.

GEZONDE LEEFOMGEVING

De leefomgeving wordt gevormd door je eigen straat, wijk, buurt en gemeente. In de directe leefomgeving zijn veel inwoners aan de slag met duurzame thema's om hun eigen omgeving groener en gezonder te maken en te benutten voor hun eigen warmte- en energiebehoefte. Wij ondersteunen hen daarbij.

Fotograaf: Renzo Gerritsen

GEZONDE LEEFOMGEVING

WE HELPEN MENSEN OP WEG

KLIMAATAMBASSADEURS

Er is steeds meer animo onder inwoners om hun buurt prettiger te maken door bijvoorbeeld groen toe te voegen (o.a. goed tegen hittestress), maar niet iedereen weet hoe te beginnen. Met trainingen en bijeenkomsten over biodiversiteit, klimaatbestendige tuinen en daken helpen we mensen op weg.

Rond dat thema organiseerden we in het najaar ook een goed bezochte **bijeenkomst** in het Stadskantoor waarbij we beleidsmakers en actieve bewoners bij elkaar brachten. We bevorderen met dit soort bijeenkomsten de samenwerking door ontmoeting, inspiratie, het bespreken van de uitdagingen en het stimuleren van concrete acties.

Verder organiseerden we samen met bedrijventerrein Lage Weide een estafette om bedrijventerreinen om te toveren tot prettige plekken. Bijvoorbeeld door aan de slag te gaan met klimaatadaptatie, duurzame mobiliteit en circulaire economie. We maakten een **flyer** over het verduurzamen van bedrijventerreinen.

In het programma **Samen Meten Utrecht** helpen we mensen meer inzicht te krijgen in hun leefomgeving. Bijvoorbeeld door metingen te doen rondom verkeer, luchtkwaliteit en groen. Onder andere in de citizen science projecten Telraam en Snuffelfiets zijn communities actief met het verzamelen en analyseren van data.

GEZONDE LEEFOMGEVING

WE WORDEN GEHOORD

BOUWEN VOOR DE TOEKOMST

"We moeten in de bouwwereld standaardiseren én de lat hoog leggen. Wij zijn enthousiast over de indicatoren die daarover in Utrecht zijn ontwikkeld", aldus minister Hugo de Jonge tijdens het debat van Tweede Kamer Commissie Gebouwde Omgeving over **duurzaamheidseisen aan nieuwbouwprojecten**. Hij refereerde aan het **convenant Duurzame Woningbouw**, waar wij één van de aanjagers van zijn.

Inmiddels gaan vijf Utrechtse gemeenten voor het hoogste ambitieniveau van het convenant: Goud. We roepen andere gemeenten op dit voorbeeld te volgen. Zo houden we de uitstoot laag, zoals we ook met andere landen hebben afgesproken.

Om gemeenten en bouwpartijen nog meer te ondersteunen zijn we bezig ons Handboek '**Bouwen voor de Toekomst**' op te schalen naar een landelijke uitgave. Met het handboek bieden we inspiratie aan voor het bouwen van

duurzame wijken die niet alleen het tekort aan betaalbare woningen aanpakken, maar ook grote maatschappelijke opgaven zoals de klimaat-, stikstof- en natuurcrisis.

Visualisatie: De Wit Architecten

GEZONDE LEEFOMGEVING

WE DENKEN GROOT

DUURZAME DAKEN

Een dak is vandaag de dag zo veel meer dan alleen de *'bovenkant van een gebouw'*. Denk daarbij aan een biodivers groen dak, maar ook aan waterbuffering, energieopwekking en het dak als ontmoetingsruimte of moestuin. We lanceerden de **DuurzameDakenWijzer** waarmee we mensen aan de hand nemen met vragen als *'heb je een groot of een klein, een plat of een schuin dak'* zodat mensen goed voorbereid aan hun daktransformatie kunnen beginnen. In opdracht van gemeenten Zeist en Utrecht richtten we daarnaast het Zeister en Utrechtse Servicepunt Duurzame Daken in.

Daarnaast lobbyen we samen met het **Nationaal Dakenplan** om het Bouwbe-

sluit aan te passen, bijvoorbeeld door een stevige dakconstructie verplicht te maken, zodat het dak meerdere functies kan krijgen. Ook zou het mooi zijn als er een tegemoetkoming komt voor

gebouweigenaren die door hun dak multifunctioneel in te zetten hittestress en wateroverlast voorkomen. Zij verbeteren namelijk de leefkwaliteit in hun buurt.

Fotograaf: Femke van Ooijen

VERKIEZINGSDEBAT

WE HOREN GRAAG JE STEM

VERKIEZINGSDEBAT

Moet bij nieuwbouw het aanleggen van groen verplicht worden? Wie neemt welke rol bij het aanwijzen van locaties voor windmolens en zonnevelden? Hoe belangrijk is ondersteuning voor vrijwillige initiatieven in onze provincie? Allemaal zaken waar de provincie over gaat. Daarom organiseerden we, samen met andere natuur- en milieuorganisaties, in de aanloop naar de provinciale statenverkiezingen een verkiezingsdebat over deze thema's.

BBB, CDA, CU, D66, FvD, GroenLinks, PvdA, PvdD, SP, U26, VOLT en de VVD gingen in debat over natuur, klimaat en landschap. De discussies waren pittig en inhoudelijk, de opkomst was groot en de stemming prima!

STEUN ONS

WIJ ZIJN EEN GOED DOEL!

STEUN ONS

Heb jij ruimte om ons (nog meer) te ondersteunen? Met de huidige politieke wind die waait worden steun en donaties van particulieren, organisaties en bedrijven steeds belangrijker om onze stem krachtig te kunnen laten horen.

We waarderen het enorm als je bijdraagt. Of je nou **eenmalig** of **maandelijks** doneert! Zodat we bijvoorbeeld ook mensen kunnen bereiken die geen ruimte hebben om dagelijks met de energietransitie bezig te zijn. Ook periodiek schenken met **extra belastingaftrek** is mogelijk i.v.m. onze ANBI-status.

We komen
ook op
plekken
zonder
postcode.

Een mooi en duurzaam Nederland voor iedereen! Dat is waar de Natuur en Milieufederaties zich voor inzetten. Bijvoorbeeld met Plan Boom. Door 10 miljoen bomen in heel Nederland te planten, werken de Natuur en Milieufederaties samen met vrijwilligers en partners aan het verkleinen van de CO₂-uitstoot en maken we onze leefomgeving mooier, groener en gezonder.

De Natuur en Milieufederaties ontvangen een jaarlijkse bijdrage van de Postcode Loterij. Dankzij onze deelnemers kunnen wij naast de Natuur en Milieufederaties meer dan 175 andere organisaties ondersteunen. Samen met hen werken we aan een rechtvaardige, groene en gezonde wereld voor iedereen. Sinds de oprichting van de Postcode Loterij in 1989 hebben we al ruim € 7,3 miljard aan goede doelen kunnen schenken. **Samen voor een betere wereld: postcodeloterij.nl**

Dankzij u.

COLOFON

Bewoners helpen bij hun inzet voor hun eigen leefomgeving zit in het DNA van de NMU. Daarnaast zijn we behar- tiger van natuur- en milieubelangen, meebeslisser in gebiedsprocessen en versneller van duurzame ontwikkelin- gen.

De NMU werkt nauw samen met de vijf andere natuur- en milieuorganisaties in de provincie Utrecht. En landelijk met de elf andere provinciale Natuur- en

milieuorganisaties. In 2023 werkten bij de NMU ca. 21 mensen. De Raad van Toezicht controleerde het beleid en dacht mee over de strategie. De Raad van Advies functioneerde als klank- bord.

Het werk van de NMU wordt mede mogelijk gemaakt door de provincie Utrecht en De Nationale Postcode Loterij. De NMU heeft het CBF-keurmerk voor goede doelen en de ANBI-status.

Samen voor een mooie en duurzame provincie Utrecht

NATUUR EN MILIEUFEDERATIE UTRECHT (NMU)

Arthur van Schendelstraat 600

3511 MJ Utrecht

030 – 2567 350

@ info@nmu.nl

www.nmu.nl

X [Twitter/X](#)

f [Facebook](#)

[Instagram](#)

[LinkedIn](#)

Uitgave: NMU 2023

Foto's: NMU, tenzij anders vermeld

Ontwerp: NMU

